

Vergaderjaar 1989-1990

21565

Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering met voorzieningen ten behoeve van de bestrijding van heling

A

OORSPRONKELIJKE TEKST VAN HET VOORSTEL VAN WET ZOALS VOORGELEGD AAN DE RAAD VAN STATE, EN VOOR ZOVER NADIEN GEWIJZIGD

Artikel I

Onderdeel A

Het gestelde in artikel 416, eerste lid, onderdeel a en b, luidde:

a. hij die opzettelijk een goed verwerft, voorhanden heeft of overdraagt, dan wel een persoonlijk recht op of een zakelijk recht ten aanzien van een goed verwerft, bezit of overdraagt, terwijl hij ten tijde van de verwerving of vestiging daarvan wist dat het een door misdrijf verkregen goed betrof;

b. hij die opzettelijk een door misdrijf verkregen goed of een persoonlijk recht ten aanzien van een door misdrijf verkregen goed uit winstbejag overdraagt.

Het gestelde in artikel 417, eerste lid, onderdeel a en b, luidde:

Artikel 417 bis. Als schuldig aan schuldheling wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vijfde categorie:

a. hij die een goed verwerft, voorhanden heeft of overdraagt, dan wel een persoonlijk recht op of zakelijk recht ten aanzien van een goed verwerft, bezit of overdraagt, terwijl hij ten tijde van de verwerving of vestiging daarvan ernstige reden had te vermoeden dat het een door misdrijf verkregen goed betrof;

b. hij die uit winstbejag een goed of persoonlijk recht op of zakelijk

recht ten aanzien van een goed overdraagt, terwijl hij ernstige reden heeft te vermoeden dat het een door misdrijf verkregen goed betreft.

Onderdeel C

Het gestelde in de aanhef van artikel 437, eerste lid, en in onderdeel a van dit artikellid, luidde:

Artikel 437. 1. Met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie wordt gestraft de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen handelaar:

a. die niet met inachtneming van door Onze Minister te stellen regels aantekening houdt van alle gebruikte of ongeregelde goederen die hij heeft verworven dan wel voorhanden heeft.

Oorspronkelijke tekst van de memorie van toelichting zoals voorgelegd aan de Raad van State

ALGEMEEN DEEL

1. Inleiding

1.1. Bij brief van 27 juni 1984 heeft mijn ambtsvoorganger de Recherche Adviescommissie (RAC) verzocht hem in brede zin te adviseren over een doelmatige helingbestrijding. Naar aanleiding hiervan heeft deze commissie op 5 juli 1984 besloten tot de instelling van een werkgroep, onder voorzitterschap van Jhr. mr. B.W.F. van

Riemsdijk, officier van justitie te Zwolle. De werkgroep kreeg tot taak zo uitvoerig mogelijk te adviseren over de meest doelmatige wijze waarop de helingbestrijding kan plaatsvinden. Bij brief van 27 februari 1987 heeft de voorzitter van de Recherche Adviescommissie, mr. A. Heijder, het door de werkgroep opgestelde rapport aan mijn ambtsvoorganger aangeboden. De Recherche Adviescommissie gaf in de aanbiedingsbrief te kennen zich met de inhoud van het rapport te kunnen verenigen. De aanbevelingen uit het rapport richten zich tot alle bij de helingbestrijding betrokken partijen, politie, openbaar ministerie, lokaal bestuur, burgers, verzekeraars en fabrikanten en beslaan het terrein van de wetgeving, de opsporing en de vervolging, beïnvloeding van de burger via voorlichting en bestuurlijk preventieve maatregelen. Mijn ambtsvoorganger heeft het rapport met het verzoek om advies gezonden aan de vergadering van Procureurs-Generaal, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en het Coördinerend Politieberaad. Bij brief van 1 september 1987 heeft hij mede aan de hand van de ingewonnen adviezen over het rapport, zijn beleidsvoornemens terzake aan de Voorzitter van de Tweede Kamer meegedeeld¹. Het rapport van de werkgroep helingbestrijding werd als bijlage bij deze brief gevoegd. In

¹ Kamerstukken II, 1986-1987, 18 995, nr. 32.

deze brief kondigt mijn ambtsvoorganger het onderhavige wetsvoorstel aan. In paragraaf 1.3. van deze memorie wordt nader ingegaan op het huidige beleid gericht op een intensivering van de helingbestrijding.

Het wetsvoorstel volgt in grote lijnen de aanbevelingen uit het rapport, met inachtneming van de daarover ingewonnen adviezen. Hieruit kan worden afgeleid dat ik deze goeddeels onderschrijf. Het rapport is dan ook een belangrijke bron van informatie over de achtergronden van dit wetsvoorstel. Van deze gelegenheid maak ik gaarne gebruik mijn waardering uit te spreken voor dit rapport dat geheel in de geest van het beleidsplan Samenleving en criminaliteit een integrale aanpak van de bestrijding van heling bepleit.

Min of meer gelijktijdig met het tijdstip van publikatie van het rapport helingbestrijding van de RAC verscheen het rapport Financiële facetten van ernstige vormen van vermogenscriminaliteit, eveneens van een werkgroep van de RAC². In dit rapport wordt ook aandacht besteed aan de helingbestrijding, zij het dat de aanbevelingen uit dit rapport zich beperken tot de wetgeving, in het bijzonder de helingmisdriven (artt. 416–417 bis Sr.). Het wetsvoorstel, voor zover betrekking hebbend op deze misdrijven, is mede op deze aanbevelingen gebaseerd.

Ten slotte moet op deze plaats het rapport «Een inventarisatie van de heling in Nederland» van dr. A. Roëll worden vermeld³. In dit rapport wordt een beschrijving gegeven van de verschillende vormen en omvang van heling in Nederland. Van de inhoud van dit rapport is gebruik gemaakt bij de voorbereiding van dit wetsvoorstel.

1.2. De Commissie kleine criminaliteit (Commissie-Roethof) en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (W.R.R.) hebben in vrij recente rapporten over respectievelijk de voorkoming en bestrijding van de kleine criminaliteit en de rechtshandhaving in het algemeen, het belang van een doelmatige helingbestrijding onderstreept⁴. In

deze rapporten wordt het delict heling in een breder perspectief geplaatst, in het bijzonder wordt de nauwe relatie met de vermogenscriminaliteit nader geanalyseerd en uiteengezet. Deze rapporten vormen tezamen met de hiervoor genoemde rapporten van de RAC de achtergrond van dit wetsvoorstel. Een beknopte weergave van de aanbevelingen uit deze rapporten ten aanzien van de helingbestrijding en de daaraan ten grondslag liggende analyse van dit verschijnsel, is daarom op zijn plaats.

De Commissie kleine criminaliteit, die tot taak had te adviseren over de voorkoming en bestrijding van wat toen nog kleine criminaliteit werd genoemd en thans als veel voorkomende criminaliteit te boek staat, beschouwt, blijkens haar interimrapport, een laagdrempelig helingcircuit als een belangrijke component die het plegen van kleine criminaliteit in de hand werkt. Zij ziet helers als de eigenlijke profiteurs van de vermogenscriminaliteit. Op grond hiervan beveelt de commissie aan de helingbestrijding te intensiveren, in het bijzonder de uitoefening van preventief toezicht op opkopers en verkopers van tweedehands goederen. Met het oog hierop stelt zij voor de wettelijke bepalingen inzake heling te toetsen aan de eisen van de politieke en justitiële praktijk en de voorschriften met betrekking tot de registratie van de herkomst van gebruikte goederen te verscherpen (blz. 43/44).

In haar Eindrapport herhaalt de commissie deze aanbevelingen en bepleit in het bijzonder het stellen van reële en heldere eisen aan de middenstand wat betreft de registratie van de herkomst van tweedehands goederen en een intensieve controle op de naleving van deze registratieverplichtingen. Ten slotte beveelt de commissie opnieuw een aanscherping van de wettelijke bepalingen inzake heling aan (blz. 40).

Het rapport Rechtshandhaving van de W.R.R. bevat een vergelijkbare, doch uitvoeriger analyse van het verschijnsel heling. Kort samengevat komt deze analyse erop neer dat de Raad het bestaan van helingcircuits voor kostbare goederen, zoals antiek

en dure auto's en voor meer gangbare duurzame consumptiegoederen, zoals audio-visuele apparatuur, kleding en textiel aanneemt. Deze circuits spelen geen passieve rol, maar lokken zelf het plegen van strafbare feiten uit. De helingcircuits zijn sterk ingegroeid in het informele, zwarte of grijze circuit. Zwarte inkomsten zoeken – om geen aandacht te trekken – zwarte goederen. Het gevolg is dat naast de gevestigde formele afzetkanalen van goederen tal van alternatieve kanalen zijn ontstaan, die ook een netwerk vormen voor de inkoop en verkoop van gestolen goederen: horecagelegenheden, reguliere winkels, markten en winkels voor tweedehands goederen, sportverenigingen, automarkten, enzovoorts. De groei van deze parallelle circuits houdt het risico in van een gelijktijdige vervaging van de grens tussen bonafide en malafide handelaren. De handel in het zwarte circuit kan die in het formele circuit dan bedreigen. Om economisch te kunnen overleven, is het moeilijk voor de bonafide handel zich kieskeurigheid te veroorloven ten aanzien van de herkomst van de aangeboden waar.

Op grond van deze analyse van heling, komt de Raad tot de volgende aanbevelingen ter bestrijding van de heling.

In de eerste plaats acht de Raad het aanscherpen van de scheiding tussen bonafide en malafide handel in losse en tweedehands goederen van belang. Dit kan, volgens de Raad, door het bestuurlijke en politieke toezicht op zwarte markten en soortgelijke evenementen te intensiveren en door een versterking van de controle op opkopers en andere handelaren in tweedehands en losse goederen. Met het oog hierop bepleit de Raad een herformulering van de artikelen 437, 437bis en 437ter van het Wetboek van Strafrecht. Deze intensivering van de bestuurlijke controle op de in beginsel reguliere handel zal gepaard moeten gaan met een grotere politieke en justitiële aandacht voor de heler en zijn omgeving.

Voorts beveelt de Raad aan na te gaan of en hoe de bewijslast bij de helingmisdriven kan worden verlicht en hoe de activiteiten die zich onttrekken aan de in artikelen 437 ev. Sr. bedoelde voorschriften eenvoudiger voor strafrechtelijke repressie vatbaar zijn te maken.

² Een exemplaar van dit rapport is ter inzage gelegd bij de griffie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

³ A. Roëll, Een inventarisatie van de heling in Nederland, 's-Gravenhage, WODC, 1987.

⁴ Interimrapport van de Commissie kleine criminaliteit; 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij 1984, blz. 43, 44 en 54. Eindrapport van de commissie kleine criminaliteit; 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1987, blz. 39, 40, 64.

Deze aanbevelingen komen in belangrijke mate overeen met de meer in detail uitgewerkte voorstellen van de RAC. Op de analyse die aan deze aanbevelingen ten grondslag ligt, komen we in paragraaf 2.1. van deze memorie, waarin de hoofdlijnen van het wetsvoorstel worden geschetst, nog terug.

1.3. Indachtig de strekking van het betoog van de W.R.R. dat de complexiteit van het verschijnsel heling een integrale aanpak vergt, is het van belang, alvorens het wetsontwerp toe te lichten, op te merken dat het wetsontwerp moet worden geplaatst in het kader van het geheel van maatregelen die gericht zijn op een intensivering van de helingbestrijding. Het wetsvoorstel zou, onafhankelijk van dit beleid, de indruk kunnen wekken dat bepaalde gelegenheden in de samenleving waarvan vermoed wordt dat zij een broedplaats voor heling vormen, zoals bijvoorbeeld zwarte markten, onvoldoende worden aangepakt. Een uiteenzetting van dit beleid wordt gegeven in de eerder vermelde brief van 14 september 1987 en in het hoofdstuk over helingbestrijding in het derde voortgangsbericht van het beleidsplan Samenleving en criminaliteit⁵. Hieruit blijkt dat in september 1987 een aanvang is gemaakt met een integrale aanpak van de helingbestrijding. Deze aanpak komt erop neer dat op basis van de bestaande wetgeving alle betrokken partijen worden geactiveerd om hun bijdrage aan de helingbestrijding te leveren met als gevolg dat een breed scala van maatregelen in de preventieve en repressieve sfeer is gericht op de heling, zoals die zich in de verschillende sectoren van de samenleving voordoet.

Een onderdeel van dit beleid dat niet in deze stukken wordt vermeld, maar dat in feite reeds op het onderhavige wetsontwerp vooruit loopt, is het voorstel tot wijziging van artikel 3.4.2.3a van het nieuw B.W., het «nieuwe» artikel 2014 (artikel 86 van Boek 3, Titel 4, afd. 2, van het NBW). Dit voorstel, dat inmiddels is vastgesteld, geeft – anders dan oorspronkelijk de bedoeling was – de bestolene het recht binnen drie jaar de zaak terug te vorderen bij de

verkrijger, ongeacht diens eventuele goede trouw. Aangenomen mag worden dat van dit voorstel een zekere preventieve werking ten aanzien van heling uitgaat. In ieder geval scherpt deze bepaling het bewustzijn van degene die in gebruikte en ongeregelde goederen handelt. Hij zal alert moeten zijn van wie en wat hij opkoopt, op straffe van de mogelijkheid dat de zaak door de rechthebbende wordt gerevindiceerd.

Het onderhavige wetsontwerp moet als een verdere verscherping van dit beleid worden beschouwd.

2. De inhoud en doelstelling van de belangrijkste voorstellen uit het wetsvoorstel en hun achtergrond.

Het wetsontwerp bevat voorstellen tot een aanscherping van de heling-misdrijven (artt. 416–417bis Sr.) en tot een actualisering van de heling-overtredingen (artt. 437–437ter Sr.). Voorts bevat het wetsontwerp het voorstel om de gevallen waarin op grond van artikel 67 Sv een bevel tot voorlopige hechtenis kan worden gegeven uit te breiden tot schuld-heling, waardoor de bevoegdheid van de (hulp)officier van justitie tot toepassing van dwangmiddelen terzake aanzienlijk wordt verruimd.

De verschillende analyses van het maatschappelijke verschijnsel heling hebben gemeen dat zij heling zien als een belangrijke factor in de recente groei van de vermogenscriminaliteit. De W.R.R. ziet heling zelfs als een verschijnsel dat nieuwe strafbare feiten uitlokt (blz. 91). Op grond van deze analyse komen de in het vorige hoofdstuk genoemde advieslichamen tot de aanbeveling de helingmisdrijven aan te scherpen. Zo dient, naar het oordeel van de werkgroep helingbestrijding, bij een herformulering van heling het aspect van het begunstigen van vermogenscriminaliteit centraal te staan (blz. 7). Conform dit voorstel wordt voorgesteld de helingmisdrijven in die zin te wijzigen dat zo veel mogelijk het zuiver begunstigen van vermogenscriminaliteit als heling strafbaar wordt gesteld, ongeacht de vraag of de heler profijt van zijn handelen heeft. Behalve dat zodoende de reikwijdte van deze bepalingen wordt verruimd, wordt de bewijslast van deze misdrijven vereenvoudigd. Het doel hiervan is een belangrijk deel

van de vermogenscriminaliteit in het hart te treffen door de afzetmogelijkheden van gestolen goederen drastisch te beperken en zo mogelijk zelfs uit te roeien. Tevens wordt met de voorgestelde ruime delictomschrijving van heling voldaan aan de internationale wens de aanpak van het «witwassen» van vermogens die uit de handel in verdovende middelen zijn verkregen te vereenvoudigen.

De heling-overtredingen, zoals bijvoorbeeld de registerplicht voor opkopers, weerspiegelen in hun huidige redactie, zoals eveneens in de verscheidene adviezen wordt geconstateerd, de maatschappelijke realiteit van het eind van de negentiende eeuw. Het feit dat deze bepalingen zo verouderd zijn en nauwelijks meer worden nageleefd, is één van de oorzaken van het ontstaan van omvangrijke helingcircuits, die op hun beurt normvervaging in de hand werken en de grens tussen bona- en malafide handel doen vervagen. De voorgestelde actualisering van deze overtredingen beoogt deze grens opnieuw te markeren en daarmee de groei van de helingcircuits in te dammen. Door de handelaren die veelvuldig in aanraking komen met gebruikte en ongeregelde goederen, een registratieplicht ten aanzien van die goederen op te leggen, worden ze gedwongen kritisch te staan ten opzichte van de herkomst van de aangeboden goederen. Zodoende worden de afzetmogelijkheden voor gestolen goederen beperkt en wordt ook langs deze weg de vermogenscriminaliteit bij de bron bestreden.

3. Toelichting op het wetsvoorstel

3.1. De misdrijven

Het Wetboek van Strafrecht maakt onderscheid tussen opzet-, gewoonte- en schuld-heling. Deze misdrijven worden achtereenvolgens in de artikelen 416, 417 en 417bis van het Wetboek van Strafrecht omschreven. In het tweede lid van de artikelen 416 en 417bis wordt tevens het opzettelijk c.q. door schuld voordeel trekken uit enig door misdrijf verkregen voorwerp strafbaar gesteld. Artikel 417ter verschaft ten slotte aan de rechter de bevoegdheid om bij veroordeling terzake van één van de in de artikelen 416–417bis omschreven

⁵ Voortgangsrapportage 1988, Kamerstukken II, 1988–1989, 18 995, nr. 35.

misdriven, de schuldige te veroordelen tot onder andere de ontzetting van de uitoefening van zijn beroep. De voorstellen tot aanscherping van de helingmisdriven hebben betrekking op de artikelen 416-417bis.

3.1.1. De helingshandelingen

De artikelen 416 tot en met 417bis bevatten een restrictieve opsomming van helingshandelingen, bestaande uit verkrijgings- en overdrachtshandelingen en enkele typische begunstigingshandelingen, zoals verbergen, vervoeren en bewaren. De beide werkgroepen van de R.A.C. zijn het erover eens dat deze restrictieve opsomming van handelingen niet volledig is in die zin dat er handelingen met misdrijfgoederen zijn die minstens even strafwaardig zijn als de wel in deze artikelen genoemde handelingen, maar die niet door deze strafbepalingen worden gedekt. In het bijzonder wordt het feit dat het gebruik van een uit misdrijf verkregen goed niet als heling strafbaar is gesteld, als een gemis ervaren. Dit gebrek wordt niet opgeheven door het tweede lid van de artikelen 416 en 417bis omdat dat louter betrekking heeft op het voordeel trekken uit de opbrengst van een door misdrijf verkregen goed en niet uit het goed zelf. Bovendien valt bij een vergelijking van de drie artikelen op dat artikel 417, inzake gewoonteheling, niet de overdrachtshandelingen, zoals bijvoorbeeld verkopen en verhuren strafbaar stelt. Dit in tegenstelling tot de artikelen 416 en 417bis. Aangenomen wordt dat deze leemte een gevolg is van het feit dat de wetgever bij de wetswijziging in 1919, waarbij deze misdrijven integraal zijn herzien, vergeten is dit artikel evenals de artikelen 416 en 417bis aan te vullen met overdrachtshandelingen. De vraag is nu of, gelet op de wens deze strafbepalingen te verruimen, de reeks handelingen die in deze artikelen wordt vermeld, moet worden uitgebreid of moet worden vervangen door een omschrijving van deze handelingen. Deze vraag wordt door de R.A.C. niet eensluidend beantwoord. De werkgroep helingbestrijding van de R.A.C. heeft bezwaren tegen een omschrijving van heling in algemene termen en adviseert de bestaande handelingen uit te breiden met «gebruiken» en «hypotheek nemen en geven». Voorts acht deze werkgroep het gewenst als

tegenhanger van «als geschenk aannemen» in te voegen «schenken» (blz. 48 e.v.). De werkgroep Financiële facetten van ernstige vormen van vermogenscriminaliteit daarentegen bepleit «het min of meer toevallig gegroeide rijtje werkwoorden» te vervangen door een globalere omschrijving, namelijk: «het opzettelijk of door schuld verwerven of aanwezig hebben van door middel van of uit de baten van een door misdrijf verkregen goed, dan wel het verwerven van zeggenschap over zulk goed» (blz. 36). De bezwaren van de werkgroep helingbestrijding tegen een omschrijving van heling in algemene termen hebben ons niet kunnen overtuigen. In de eerste plaats stelt deze werkgroep dat de bestaande restrictieve opsomming van helingshandelingen in de praktijk geen problemen heeft opgeleverd die niet met een betrekkelijk eenvoudige uitbreiding van die handelingen kunnen worden opgelost. Hoewel dit op zichzelf genomen juist is, is het zeker niet uitgesloten dat, als een aanvulling van de helingshandelingen overeenkomstig het voorstel van deze werkgroep heeft plaatsgevonden, ook deze nieuwe strafbepalingen niet dekkend blijken te zijn. Voorts constateer ik dat in de jurisprudentie van de Hoge Raad een ontwikkeling is waar te nemen waaruit blijkt dat dit college zich bij de interpretatie van de overeenkomsten in de artikelen 416-417bis, niet gebonden acht aan de betekenis die deze overeenkomsten in het burgerlijk recht hebben. De Hoge Raad heeft zich ten aanzien van overeenkomsten, zoals koop, huur, schenking en bewaargeving niet geconformeerd aan het burgerlijk recht⁶. Blijkens deze jurisprudentie gaat de Hoge Raad uit van de feitelijke situatie en kent hij aan deze overeenkomsten de betekenis toe die zij in het spraakgebruik hebben. Er is geen reden te veronderstellen dat dit college zich ten aanzien van de overige in deze artikelen genoemde overeenkomsten anders zal opstellen⁷. Gelet op deze jurisprudentie ligt het niet voor de hand bij een herformulering van deze misdrijven opnieuw aansluiting te zoeken bij de overeenkomsten uit het civiele recht. Vandaar dat, conform

⁶ Zie voor een bespreking van deze jurisprudentie: H.A. Demeersseman, De autonomie van het materiële strafrecht, Gouda Quint BV, Arnhem, 1985, Hoofdstuk 6.

⁷ Demeersseman, blz. 671.

de aanbeveling van de werkgroep Financiële facetten van ernstige vormen van vermogenscriminaliteit, wordt voorgesteld heling zoveel mogelijk met behulp van een eigen terminologie te omschrijven als «het verwerven, voorhanden hebben of overdragen van een door misdrijf verkregen goed, dan wel het vestigen of overdragen van een persoonlijk recht op of zakelijk recht ten aanzien van een door misdrijf verkregen goed.»

Het «verwerven» of «overdragen» van een goed omvat alle handelingen, die tot gevolg hebben dat iemand de *feitelijke* zeggenschap over een goed verkrijgt of overdraagt. Welke titel hieraan ten grondslag ligt is niet van belang. Het «vestigen of overdragen van een persoonlijk recht op of zakelijk recht ten aanzien van een goed» omvat alle rechtshandelingen, die tot gevolg hebben dat iemand *juridische* zeggenschap over een goed verkrijgt of overdraagt. Deze redactie sluit geen enkele titel uit, zodat in beginsel elke overeenkomst op grond waarvan iemand de zeggenschap over een goed verkrijgt, heling kan opleveren. Of deze overeenkomst volgens het burgerlijk recht rechtsgeldig is, is, zoals na lezing van het voorgaande duidelijk zal zijn, niet relevant.

Een voorbeeld van een geval waarin het vestigen van een persoonlijk recht op een door middel van misdrijf verkregen goed, heling oplevert, is als iemand een horloge koopt, wetende dat het gestolen is, zonder dat het geleverd wordt. Een voorbeeld van een geval waarin het vestigen van een zakelijk recht heling oplevert is als iemand een hypotheek verleent terzake van een schip, terwijl hij weet dat het schip gestolen is.

Het «voorhanden hebben» vervangt de werkwoorden «bewaren» en «verbergen» uit de huidige delictsoomschrijvingen. Het is bovendien ruimer doordat het zich uitstrekt tot ieder *feitelijk* voorhanden hebben, met welk doel of krachtens welke titel dan ook. Dus ook het gebruiken van een misdrijfgoed valt hier onder. Onder voorhanden hebben behoort overigens niet uitsluitend verstaan te worden dat men ten alle tijde in de gelegenheid is onverwijld over het goed te beschikken. Het omvat ook

het kunnen beschikken over een goed dat elders is opgeslagen. Deze betekenis heeft deze term ook in de artikelen 214, 223 en 234 van het Wetboek van Strafrecht⁸. Tenslotte moet over het «voorhanden hebben» worden opgemerkt dat niet iedereen die een goed voorhanden heeft het goed ook heeft verworven. Zo kan van de vervoerder niet worden gezegd dat hij het goed verworven heeft, maar hij heeft het goed wel voorhanden.

3.1.2. Het bestanddeel «uit winstbejag»

In de artikelen 416 en 417bis, waarin respectievelijk opzet- en schuldhealing worden omschreven, wordt ten aanzien van de overdrachtshandelingen, zoals verkopen en verhuren, en ten aanzien van de typische begunstigingshandelingen, zoals bewaren en verbergen, als voorwaarde voor strafbaarheid gesteld dat degene die zich aan deze handelingen schuldig maakt, handelt uit winstbejag. De beide werkgroepen van de RAC stellen voor dit bestandsdeel uit deze delictomschrijvingen te schrappen. In het rapport van de werkgroep helingbestrijding wordt, zoals in het voorgaande hoofdstuk reeds is geconstateerd, erop gewezen dat het uitgangspunt bij de herformulering van de helingmisdriften moet zijn dat het aspect van het begunstigen van vermogenscriminaliteit de nadruk moet krijgen. Niet zozeer het profijt van de heler, maar het wegwerken van het uit misdrijf «verkregen» goed dient voorop te staan. De vraag of de heler uit winstbejag handelt, is uit dit gezichtspunt niet meer relevant.

In de tweede plaats is van belang dat dit bestanddeel, zoals ook in het rapport van de werkgroep Financiële facetten van ernstige vormen van vermogenscriminaliteit wordt geconstateerd (blz. 35), in de praktijk bewijsmoeilijkheden oplevert. In het bijzonder levert het bewijs van de typische begunstigingshandelingen, zoals vervoeren, bewaren of verbergen, problemen op. Veelal blijkt de van heling verdachte persoon, aan wie één van deze handelingen ten laste wordt gelegd, zich er met succes op te kunnen beroepen dat hij een vriendendienst verrichtte en niet uit winstbejag

handelde.

Ik onderschrijf de opvatting van de RAC dat bij de herformulering van de helingmisdriften het aspect van het begunstigen van vermogenscriminaliteit voorop moet staan. Het zonder meer schrappen van het bestanddeel «uit winstbejag» heeft echter tot gevolg dat degene die ten tijde van het verwerven of het voorhanden krijgen van het goed te goeder trouw was, doch er na verloop van tijd op enigerlei wijze achter komt dat het goed door misdrijf verkregen is, zich vanaf dat moment aan heling schuldig maakt, zolang hij het goed voorhanden heeft of zodra hij het goed overdraagt. Degene die bijvoorbeeld een goed te goeder trouw heeft gekocht, zou, zonder te handelen of iets na te laten, door het enkele feit dat hij enige informatie tot zich krijgt, zich aan heling schuldig maken. Dit zou de strafbaarstelling van heling te veroprekken. Vooral als men bedenkt dat in veel gevallen de rechtmatige eigenaar niet meer te vinden is en de koper te goeder trouw derhalve niet in de gelegenheid is het goed aan hem terug te geven en op grond van artikel 3.5.14 van het ontwerp-nieuw BW (artikel 120, tweede lid, Boek 3, BW) vergoeding te vorderen. Eveneens is denkbaar dat er in het geheel geen rechtmatige eigenaar is, bijvoorbeeld in het geval dat in een kluis van een bank geld ligt, dat door drugshandel is verkregen. De bankier die erachter komt dat het geld door misdrijf is verkregen, kan het onmogelijk aan de rechtmatige eigenaar teruggeven. Vandaar dat ik voorstel in de delictomschrijving van heling, uitdrukkelijk te stellen dat betrokkene ten tijde van het verwerven of voorhanden krijgen van het goed wist of redelijkerwijs had moeten vermoeden dat het goed van misdrijf afkomstig is. Is betrokkene ten tijde van het verwerven of voorhanden krijgen van een goed te goeder trouw, maar komt hij er na verloop van tijd achter dat het goed door misdrijf verkregen is, dan maakt hij zich, volgens de voorgestelde delictomschrijving, niet schuldig aan heling, tenzij hij het goed uit winstbejag voorhanden heeft of overdraagt. De bepaling beoogt namelijk niet het voor de verkrijger te goeder trouw, die naderhand met de criminele herkomst van het goed bekend raakt, onmogelijk te maken dit goed straffeloos van de hand te doen. Slechts wanneer hij aldus handelt «uit winstbejag» is hij

strafbaar. In de voorgestelde delictomschrijving is de reikwijdte van het bestanddeel «uit winstbejag» in belangrijke mate teruggedrongen. De consequentie hiervan is dat de delictomschrijving van heling wordt verruimd in die zin dat het verwerven, voorhanden hebben en overdragen van een goed, terwijl betrokkene ten tijde van de verwerving of het voorhanden krijgen wist of had behoren te vermoeden dat het van misdrijf afkomstig was, ongeacht de vraag of hij handelde uit winstbejag, als heling strafbaar wordt gesteld. De helingmisdriften worden zodoende verruimd en de bewijslast van deze delicten wordt verlicht.

3.1.3. Het bestanddeel «door misdrijf verkregen»

In de voorgestelde delictomschrijving van heling is de omschrijving dat het goed door misdrijf is verkregen, gehandhaafd. Hierover moet het volgende worden opgemerkt.

Een goed dat door misdrijf is verkregen, is een goed dat door een misdrijf aan de rechthebbende is onttrokken. Op welke wijze dit is geschied, is niet van belang, mits het maar een misdrijf oplevert. Of de dader van het misdrijf waardoor het goed verkregen is persoonlijk strafbaar is, is voor de strafbaarheid van de heler niet van belang. Evenmin is van belang of het misdrijf reeds verjaard is of dat een ander beletsel de vervolging in de weg staat, dan wel of het misdrijf onder de reikwijdte van de Nederlandse strafwet is begaan.

3.1.4. Voorwerp

De delictomschrijvingen van opzet-, gewoonte-, en schuldhealing bezigen het begrip «voorwerp». Conform het voorstel van de beide werkgroepen van de RAC wordt voorgesteld dit begrip te vervangen door «goed»⁹. Zodoende wordt een betere aansluiting bij de terminologie van de vermogens delicten bereikt. De delictomschrijvingen van diefstal, afpersing, verduistering, oplichting en flessetrekkerij bezigen alle het begrip «goed». Gelet op de nauwe relatie tussen heling en deze vermogensdelicten is een op elkaar afgestemde terminologie gewenst.

⁸ HR 19 juni 1916, NJ 471, HR 30 november 1942, NJ '43, 73, HR 28 maart 1944, NJ 401

⁹ Rapport van de werkgroep helingbestrijding, blz. 45. Rapport van de werkgroep financiële facetten van ernstige vormen van vermogenscriminaliteit, blz. 34.

Overigens valt onder het begrip «goed» ook geld. Vandaar dat het aannemen van gelden die uit drugs-handel zijn verkregen, ook heling oplevert.

3.1.5. De strafmaat

De werkgroep helingbestrijding (blz. 46) stelt voor de maximum gevangenisstraf voor opzetheling te verhogen van drie tot vier jaar. Zodoende wordt, volgens de werkgroep, recht gedaan aan het idee dat opzetheling ten minste even laakbaar is als diefstal, dat eveneens met gevangenisstraf van maximaal vier jaar wordt bedreigd (art. 310 Sr.). Dit voorstel van de werkgroep heb ik overgenomen.

3.2. De overtredingen

De artikelen 437 tot en met 437ter bevatten een stelsel van strafbepalingen dat erop is gericht de begunstiging van misdrijven tegen te gaan. Centraal hierin staat de registerplicht voor handelaren die als opkoper kunnen worden aangemerkt. In de adviezen over de helingbestrijding wordt een herformulering van deze bepalingen bepleit. De werkgroep helingbestrijding doet hiervoor een aantal concrete aanbevelingen. Alvorens hierop in te gaan is het van belang te realiseren dat, zoals deze werkgroep constateert (blz. 8), de gevestigde opkopers goederen, waarvan zij weten of vermoeden dat zij gestolen zijn, doorgaans niet in het register zullen inschrijven. Het belang van de registerplicht schuilt dan ook niet zozeer in de op het eerste gezicht voor de hand liggende mogelijkheid om langs deze weg de dief te achterhalen, maar eerder in de noodzaak de grens tussen bonafide en malafide handel duidelijk te trekken. Ik deel de opvatting van de W.R.R. dat als gevolg van een betrekkelijke verwaarlozing van deze bepalingen, zowel wat betreft de redactie als wat betreft de controle op de naleving ervan, de heling heeft kunnen floreren. Ik verwacht van een aanpassing van deze bepalingen aan de eisen van de tijd, die gepaard gaat met een intensivering van de controle op de naleving ervan, een duidelijk preventieve werking ten aanzien van heling. Bij de voorgestelde herformulering van de artikelen 437 tot 437ter staat deze doelstelling voorop. Ik heb mij hierbij gerealiseerd dat de lasten die deze

verplichtingen voor de handelaren met zich meebrengen in aanvaardbare verhouding moeten staan met het te bestrijden kwaad, namelijk heling. Voorts heb ik mij gerealiseerd dat het effect van deze bepalingen staat of valt met de mogelijkheid van voldoende controle en een effectieve handhaving. Daarom stel ik een relatief licht stelsel van strafbepalingen voor dat eenvoudig kan worden nageleefd en gecontroleerd.

3.2.1. De G.R.U.T.H.O.K.kers

Het stelsel van strafbepalingen, neergelegd in de artikelen 437 tot en met 437ter, heeft betrekking op de goud- of zilversmid, rijwielhandelaar, uitdrager, tagrijn, horlogemaker, opkoper of kashouder. De zogenoemde G.R.U.T.H.O.K.kers. Deze opsomming, die uit 1886 dateert, is inmiddels verouderd. De branches waarin het opkopen en inruilen van gebruikte goederen gewoon is, zijn aanzienlijk uitgebreid. Vandaar dat, conform het voorstel van de werkgroep helingbestrijding, wordt voorgesteld deze reeks uit te breiden met de handelaren in auto's, motorfietsen, bromfietsen, fietsen, kunst, antiek en curiosa en de handelaren in foto-, film-, audio- en videoapparatuur en apparatuur voor automatische registratie, zoals personal computers. Verder wordt voorgesteld de kashouder, tagrijn en uitdrager te schrappen en de gouden zilversmid en horlogemaker te vervangen door handelaar in juwelen respectievelijk klokken. Deze uitbreiding van de handelaren ten aanzien van wie wordt voorgesteld bovengenoemd stelsel van strafbepalingen van toepassing te verklaren, moet worden gezien tegen de achtergrond van het gegeven dat veel van de in omloop zijnde goederen waarin deze handelaren handelen, gestolen zijn of anderszins door misdrijf zijn verkregen. Degene die dit soort goederen beroepsmatig opkoopt of inruilt of langs andere weg dan de gebruikelijke handelskanalen verwerft, loopt derhalve het risico van misdrijf afkomstige goederen te verwerven. Van hem mag extra aandacht worden gevestigd voor de herkomst van de goederen waarin hij handelt. Het onderhavige stelsel van strafbepalingen, in het bijzonder de registerplicht ex artikel 437, strekt hiertoe.

De reeks handelaren die wordt opgesomd is bewust zo beperkt

mogelijk gehouden. Handelaren die niet in de algemene maatregel van bestuur worden vermeld, kunnen echter wel onder de verplichtingen van artikelen 437 e.v. vallen als zij als opkoper in de zin van artikel 90 bis Sr zijn aan te merken.

In plaats van deze handelaren op te sommen in de artikelen 437 tot en met 437ter, stel ik voor in deze artikelen te verwijzen naar een algemene maatregel van bestuur, waarin deze handelaren worden aangewezen. Het voordeel hiervan is dat deze reeks eenvoudig kan worden aangevuld of gewijzigd.

3.2.2. De registerplicht (art. 437)

Het huidige artikel 437 legt op de G.R.U.T.H.O.K.kers de verplichting tot het bijhouden van een inkoopregister. Zoals in de voorgaande paragraaf is beschreven, stel ik voor de reeks handelaren die in dit artikel wordt genoemd te actualiseren. De registerplicht komt dan te rusten op de ingevolge artikel 437 bij algemene maatregel van bestuur aangewezen handelaren. De werkgroep helingbestrijding stelt voor om behalve een inkoopregister ook het bijhouden van een verkoopregister verplicht te stellen. Het tweede lid van het huidige artikel 437 biedt de gemeentebesturen hiertoe reeds de bevoegdheid. Uit het onderzoek door dr. A. Roëll naar aard en omvang van heling, blijkt echter dat gemeentebesturen vaak geen gebruik maken van deze bevoegdheid¹⁰. De werkgroep helingbestrijding acht een uitbreiding van de registerplicht tot overdrachtshandelingen om een aantal redenen van belang. In de eerste plaats kan kennisneming van deze gegevens ertoe leiden dat onvreemde goederen kunnen worden opgespoord. In de tweede plaats kunnen deze gegevens enig licht werpen op de mate waarin betrokkene aan het criminele circuit deelneemt (blz. 21).

Hoewel dit op zich zelf genomen juist is, gaat deze aanbeveling mijns inziens voorbij aan het feit dat, zoals de werkgroep helingbestrijding zelf constateert (blz. 8), de handelaren die door hen opgekochte gestolen goederen meestal niet in het register zullen inschrijven. Gelet hierop

¹⁰ Een inventarisatie van heling in Nederland. W.O.D.C. 1986, blz. 30 en 31

verwacht ik niet dat een verkoopregister aan de hierboven genoemde verwachtingen zal voldoen. Ik heb dit voorstel dan ook niet overgenomen.

Wel stel ik voor de maximale strafbedreiging van twee weken hechtenis of geldboete van de tweede categorie te verhogen tot maximaal zes maanden hechtenis of een geldboete van de derde categorie. Deze verzwaaring van de strafbedreiging acht ik, gelet op het belang dat aan de registerplicht wordt toegekend, gerechtvaardigd.

4. Dwangmiddelen

De werkgroep helingbestrijding constateert dat toepassing van voorlopige hechtenis op grond van artikel 67a, tweede lid, sub 2° Sv, namelijk dat er ernstig rekening mee moet worden gehouden dat verdachte een misdrijf zal begaan, waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van zes jaar of meer is gesteld, bij een recidiverende heler of formele bezwaren stuit, aangezien men bij heling – niet zijnde gewoonteheling – aan een strafmaximum van zes jaar nooit toekomt. De werkgroep is van mening dat er geen enkele aanleiding is een hardnekkige recidiverende, althans duidelijk hardleerse heler een aanzienlijk mildere strafrechtelijke bejegening te bieden dan degene die, bij wijze van spreken, éénmaal het misdrijf diefstal onder verzwarende omstandigheden herhaalt (art. 311 Sr, maximum gevangenisstraf van zes jaar). Zij gaat er hierbij van uit dat deze heler zich niet aan gewoonteheling schuldig maakt. De werkgroep wil niet zover gaan om de maximumgevangenisstraf voor opzetheling op te trekken tot zes jaar, maar bepleit wel een verhoging van deze straf van drie naar vier jaar die gepaard gaat met een wijziging van het recidivestelsel, zodat voorlopige hechtenis voor de recidiverende heler mogelijk wordt.

Alvorens hierop in te gaan moet worden opgemerkt dat voorlopige hechtenis ter zake van opzetheling op grond van artikel 67a, tweede lid, sub 3°, mogelijk is, namelijk als de verdachte ontkent en er een onderzoeksbelang is. Niettemin onderken ik dat een verruiming van de toepassingmogelijkheden van voorlopige hechtenis van belang is voor een

verbetering van de helingbestrijding. Ik ben echter van mening dat dit voorstel van de werkgroep niet op zichzelf moet worden beoordeeld, maar moet worden gezien in het licht van het feit dat het gebrek aan dit dwangmiddel bij qua ernst vergelijkbare of zelfs zwaardere vermogensdelicten zoals diefstal, eveneens als knellend wordt ervaren. Aan de Commissie herijking Wetboek van Strafvordering heeft mijn ambtsvoorganger, mede daarom, advies gevraagd over de vraag of de gevallen waarin of de gronden waarop de voorlopige hechtenis wordt toegepast, moeten worden uitgebreid. Ik acht het onder die gegeven omstandigheid en gelet op de toch al beperkte celcapaciteit niet juist vooruitlopend op dit advies, alleen voor heling een uitzondering te maken.

De werkgroep helingbestrijding wijst voorts op het belang van een uitbreiding van de bevoegdheden tot het betreden van plaatsen en tot inbeslagname. Zij constateert dat het feit dat lagere opsporingsambtenaren slechts in geval van ontdekking op heterdaad bevoegd zijn tot inbeslagname van daarvoor vatbare voorwerpen een aanzienlijke belemmering vormt voor een doelmatige bestrijding van heling. De werkgroep bepleit opsporingsambtenaren de bevoegdheid te geven te allen tijde daarvoor vatbare voorwerpen in beslag te nemen en alle plaatsen te betreden waar vermoed wordt dat van diefstal afkomstige goederen aanwezig zijn. De bevoegdheden tot inbeslagname en tot het betreden van plaatsen worden in de artikelen 104 en 110 Sr toegekend aan de rechter-commissaris, die deze bevoegdheden tijdens het gerechtelijk vooronderzoek kan uitoefenen. Slechts bij dringende noodzakelijkheid is de (hulp)officier van justitie op grond van artikel 97, eerste lid, sub 1° en 2°, Sv bevoegd in geval van ontdekking op heterdaad of voor een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, ter inbeslagname huiszoeking te doen op specifiek omschreven plaatsen of ter gelegenheid van een schouw elders, voor inbeslagname vatbare voorwerpen in beslag te nemen. Voorts is hij onder dezelfde voorwaarden op grond van artikel 151, sub 1°, Sv bevoegd elke plaats

te betreden waar de daad begaan is of sporen heeft achtergelaten, ten einde een plaatselijke toestand of een voorwerp te schouwen.

Het voorstel van de werkgroep om opsporingsambtenaren de bevoegdheid te geven te allen tijde daarvoor vatbare voorwerpen in beslag te nemen en tot het betreden van plaatsen, betekent een belangrijke uitzondering op deze uniforme en afgewogen regeling van de desbetreffende bevoegdheden. Op zichzelf biedt artikel 551 Sv, op grond waarvan opsporingsambtenaren terzake van een beperkt aantal specifieke feiten de bevoegdheid hebben te allen tijde de uitlevering te vorderen van daarvoor vatbare voorwerpen en de bevoegdheid om alle plaatsen te betreden waar redelijkerwijs vermoed kan worden dat daar één van deze feiten wordt gepleegd, de mogelijkheid om hierbij aan te sluiten. Niet moet echter worden vergeten dat de ongeclausuleerde bevoegdheid tot het betreden van plaatsen één van de meest ingrijpende dwangmiddelen is die het wetboek kent. Ik heb dan ook een voorkeur voor het tweede voorstel van de werkgroep om niet de bevoegdheden van de opsporingsambtenaar te verruimen, maar die van de (hulp) officier van justitie. Voorgesteld wordt om de gevallen waarin op grond van artikel 67 Sv een bevel tot voorlopige hechtenis kan worden gegeven uit te breiden tot schuldheling. De (hulp)officier van justitie beschikt dientengevolge in geval van verdenking van schuldheling over de bevoegdheid, mits aan de overige wettelijke voorwaarden is voldaan, de verdachte in verzekering te stellen. Ook kan hij buiten ontdekking op heterdaad daarvoor vatbare voorwerpen in beslag nemen en huiszoeking doen. Voorts moet worden opgemerkt dat als gevolg van de verruiming van de delictomschrijving van heling, de bevoegdheid van opsporingsambtenaren om in geval van ontdekking op heterdaad daarvoor vatbare voorwerpen in beslag te nemen, wordt uitgebreid. De ruimere omschrijving van heling zal er immers toe leiden dat eerder sprake is van ontdekking op heterdaad.

Tenslotte moet in dit verband worden gewezen op het feit dat opsporingsambtenaren op grond van

artikel 552 Sv de vrije toegang hebben tot alle plaatsen en localiteiten, waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat zij door een goud- of zilversmid, kashouder, horlogemaker, rij wielhandelaar, uitdrager, opkoper of tagrijn worden gebruikt. Zoals in de voorgaande paragraaf is uiteengezet, zullen de in dit artikel genoemde registerplichtige beroepsgroepen worden aangepast aan de eisen van de tijd. Ik stel voor om artikel 552, dat een effectief toezicht op de naleving van de registerplicht beoogt mogelijk te maken, op overeenkomstige wijze aan te passen. Het gevolg hiervan is dat opsporingsambtenaren de vrije toegang hebben tot alle localiteiten en plaatsen waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat zij door een handelaar in juwelen, klokken, fietsen, bromfietsen, motorfietsen, auto's, foto-, film-, audio- en video-apparatuur, apparatuur voor automatische registratie, kunst, antiek of curiosa worden gebruikt. De toekenning van deze bevoegdheid zal de opsporing van heling in belangrijke mate kunnen vereenvoudigen.

Ik verwacht dan ook dat de hiervoor geschetste voorstellen ieder voor zich zullen bijdragen aan een slagvaardige helingbestrijding.

5. Deregulering

Bij het ontwerpen van dit wetsvoorstel is rekening gehouden met de aanwijzingen inzake de deregulering. In het algemeen deel van deze memorie is reeds aangegeven waartoe het wetsvoorstel strekt.

Een voorontwerp van het wetsvoorstel is voor advies voorgelegd aan het Hoofdbedrijfschap Detailhandel en het Hoofdbedrijfschap Ambachten. De hoofdbedrijfschappen onderschrijven de noodzaak tot het treffen van maatregelen ter bestrijding van heling en zijn van oordeel dat de voorgestelde aanpak hier een positieve bijdrage aan kan leveren. De hoofdbedrijfschappen onderkennen de noodzaak van het registreren van gebruikte en ongeregelde goederen. Zij zijn het in beginsel eens met het voornemen de in paragraaf 3.2.1. van deze toelichting genoemde handelaren als registerplichtig aan te wijzen. Beide hoofdbedrijfschappen bepleiten bij de voorschriften omtrent het

registreren van gebruikte en ongeregelde goederen rekening te houden met het feit dat de betrokken handelaren uit hoofde van de Wet op de Omzetbelasting 1964 reeds verplicht zijn een administratie te voeren. Het Hoofdbedrijfschap Detailhandel wijst erop dat als het begrip «doorlopend» register in de oorspronkelijke betekenis wordt gehanteerd dit betekent dat een tweede administratie naast de reguliere administratie moet worden gevoerd, terwijl de reguliere administratie dezelfde gegevens kan leveren.

Met het Hoofdbedrijfschap Detailhandel ben ik van mening dat de administratieve lasten voor de betrokken ondernemers zo beperkt mogelijk moeten worden gehouden en dat bij het voorschrijven van nieuwe administratieve verplichtingen zoveel mogelijk aansluiting moet worden gezocht bij de reeds bestaande administratieve voorschriften. Ik stel dan ook voor het vereiste in het voorgestelde artikel 437 van het houden van een doorlopend register te vervangen door het vereiste om op een bij algemene maatregel van bestuur te bepalen wijze aantekening te houden van de verwerving van gebruikte en ongeregelde goederen. Door bij besluit in plaats van bij wet de vormgeving van de administratie voor te schrijven, kan nauw aansluiting worden gezocht bij reeds bestaande administratieve verplichtingen. Voorts kan beter worden ingespeeld op ontwikkelingen op het gebied van de automatisering. Volgens het Hoofdbedrijfschap Detailhandel zullen er binnen de branches geautomatiseerde informatienetwerken ontstaan, waarin gegevens van gestolen goederen kunnen worden opgenomen. Afhankelijk van deze ontwikkeling, zal worden bezien of en op welke wijze de administratieve verplichtingen die met het oog op de helingbestrijding moeten worden gesteld, hierop kunnen worden afgestemd.

Een tweede bezwaar van de hoofdbedrijfschappen is gericht tegen artikel 437, eerste lid, onder h, dat gemeentebesturen de bevoegdheid geeft nadere regels te stellen met betrekking tot het register. Gevreesd wordt voor onnodige administratieve verplichtingen en oneerlijke concurrentieverhoudingen. Mijn voorstel de verplichting tot het bijhouden van

een apart doorlopend register in artikel 437 te schrappen en te vervangen door bij besluit te bepalen administratieverplichtingen, betekent tevens dat deze bevoegdheid van de gemeentebesturen komt te vervallen.

Het beleid van het openbaar ministerie en de politie is sinds september 1987 gericht op een intensivering van de helingbestrijding. Ik verwacht van dit wetsvoorstel dat het er toe bijdraagt dat de extra aandacht en dientengevolge het extra werk dat politie en openbaar ministerie aan de helingbestrijding besteden beter tot zijn recht komt. Het wetsontwerp biedt politie en openbaar ministerie mogelijkheden effectiever tegen heling op te treden.

Tegenover deze verhoging van de efficiency staat echter dat verdachten die thans vanwege technische bewijsproblemen niet worden vervolgd, na inwerking-treding van dit wetsvoorstel wel zullen worden vervolgd. Het aantal extra zaken dat dit wetsvoorstel dientengevolge genereert, laat zich moeilijk voorspellen. Voorts zal de uitbreiding van het aantal registratieplichtige handelaren leiden tot een werklastverzwaring bij de politie. De extra aandacht van politie en openbaar ministerie op de helingbestrijding heeft, zoals in hoofdstuk 2 uiteen is gezet, tot doel de vermogenscriminaliteit terug te dringen. Gelet op deze nauwe relatie tussen de helingbestrijding en de vermogenscriminaliteit, ben ik van mening dat de werklastverzwaring van dit wetsvoorstel binnen de bestaande capaciteit moet worden opgevangen.

De uitbreiding van het aantal administratieplichtige handelaren verzwart de administratieve lasten van deze handelaren. Deze verzwaring staat, zoals reeds in het algemeen deel van deze memorie is besproken, in een aanvaardbare verhouding met het te bestrijden kwaad, de heling.

Eventuele varianten op de voorstellen zijn reeds besproken in het algemeen deel, zodat hier volstaan kan worden met daarnaar te verwijzen. Gelet op het voorgaande is het wetsvoorstel vanuit een dereguleringsoogpunt bezien verantwoord.

6. Artikelsgewijze toelichting

Artikelen 416–417bis. Deze artikelen zijn uitvoerig in hoofdstuk 4 van het algemeen deel van deze memorie besproken, zodat hier volstaan kan worden met daarnaar te verwijzen.

Artikel 421. Het voorstel om het woord «voorwerp» in de artikelen 416–417bis te vervangen door «goed» brengt met zich mee dat artikel 421 op overeenkomstige wijze moest worden aangepast.

Artikelen 437–437 ter. Voor elk van deze artikelen geldt dat zij zijn aangepast aan de voorgestelde redactie van de artikelen 416–417bis. Het begrip «voorwerp» is vervangen door «goed», terwijl de handelingen in deze artikelen niet meer limitatief worden opgesomd, maar in algemene termen worden omschreven als verwerven of voorhanden hebben. Voorts wordt voorgesteld in artikel 437 alle bepalingen op te nemen die rechtstreeks voor de helingbestrijding van belang zijn. Dientengevolge wordt een aantal bepalingen uit artikel 437bis verplaatst naar artikel 437. Dit wordt hieronder nader toegelicht.

Het geldende artikel 437, onder 1, verplicht tot het houden van een doorlopend register. Zoals in het voorgaande hoofdstuk is uiteengezet, stel ik naar aanleiding van de adviezen van de hoofdbedrijfschappen Detailhandel en Ambachten over het voorontwerp van wet voor de verplichting tot het bijhouden van een apart register te vervangen door de verplichting op een door bij algemene maatregel van bestuur te bepalen wijze aantekening te houden van alle gebruikte en ongeregelde goederen. Voor een toelichting hierop zij verwezen naar hoofdstuk 5 van deze memorie.

Voorts verplicht het geldende artikel 437 tot het registreren van alle gekochte, ingeruilde, als geschenk aangenomen, of in pand, gebruik of bewaring genomen goederen. Voorgesteld wordt artikel 437 in die zin te verduidelijken dat de administratieplicht alleen betrekking heeft op gebruikte en ongeregelde goederen. De administratieplicht is alleen zinvol als het om dit soort goederen gaat. Bij gebruikte en ongeregelde goederen bestaat namelijk de kans dat zij van misdrijf afkomstig zijn. Bij goederen die worden verkregen langs de

gewone handelskanalen is dit risico niet of nauwelijks aanwezig. De begrippen «gebruikte en ongeregelde goederen» komen ook voor in de toelichting bij artikel 90bis van het Wetboek van Strafrecht dat het begrip «opkoper» definieert. Overigens hebben de artikelen 437 e.v. Sr alleen betrekking op gedragingen van de genoemde handelaren, voor zover zij die verrichten in de uitoefening van hun beroep of bedrijf.

Onderdeel b van het eerste lid van artikel 437 stelt, de handelaar strafbaar die gebruikte of ongeregelde goederen verwerft van iemand, zonder dat diegene zijn identiteitsgegevens heeft opgegeven of zonder dat hij gegevens in zijn administratie heeft vermeld. De in dit onderdeel voorgeschreven legitimatieplicht vangt en scherpt enigszins aan het bepaalde in het geldende artikel 437bis, eerste lid, onder 3°, jo. vierde lid.

Overigens betreft het hier een persoonsregistratie waarop de Wet persoonsregistraties van toepassing is. De houder van de administratie zal derhalve in beginsel aan de verplichtingen uit deze wet moeten voldoen. Gelet op het feit dat het hier gaat om administraties die eenvoudig van opzet zijn en waarvan het bestaan en de werking bij de geregistreerden bekend is, zal ik bevorderen dat deze registraties worden vrijgesteld van de meldingsplicht op grond van de artikelen 24 en 25 van de Wet persoonsregistraties. Ten aanzien van de overige verplichtingen uit deze wet met betrekking tot de aanleg en het gebruik van persoonsregistraties geldt in zijn algemeenheid dat de betrokkene daaraan voldoet als hij zich houdt aan de krachtens artikel 437, eerste lid, onder a en b gestelde voorschriften. Het feit dat de Wet persoonsregistraties, van toepassing is op deze persoonsregistraties legt dan ook geen extra verplichtingen op de handelaren. Wel kunnen de geregistreerden zekere rechten aan deze wet ontnemen, zoals het recht op inzage, verbetering en aanvulling van deze gegevens, alsmede op informatie over de verstreking van deze gegevens aan derden.

Onderdeel d, van het eerste lid van artikel 437, komt overeen met artikel

2.5.3., lid 1, sub d, van de modelverordening inzake helingbestrijding van de V.N.G. dat de verplichting voor de handelaar bevat om op eerste vordering van een opsporingsambtenaar enig gebruikt of ongeregeld goed ter bezichtiging af te staan en deze te laten zien waar het goed in zijn administratie staat ingeschreven. Tegen deze vordering staat geen rechtsmiddel open. Naar het oordeel van de werkgroep helingbestrijding is deze bepaling van belang voor een effectieve controle op de naleving van de registerplicht. De onderdelen e, f en g komen overeen met het huidige artikel 437bis, eerste lid, onder 5°, 6° en 7°.

Artikel 437bis stelt enkele gedragingen strafbaar die als het ware tegen heling aanliggen, zoals het opkopen van een minderjarige. Zoals uit het voorgaande blijkt, is een aantal bepalingen uit dit artikel verplaatst naar artikel 437, omdat deze bepalingen rechtstreeks betrekking hebben op de bestrijding van heling.

De Minister van Justitie,